

การพัฒนาารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล
The Improvement of Criminal Investigation Model, Metropolitan Police Bureau

ภูชิต มหาพรหม*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีประสิทธิภาพ และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลจำแนกตามภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ สำหรับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารของกองบัญชาการตำรวจนครบาล 11 คน บุคคลในกระบวนการยุติธรรม 15 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญาวิทยา 5 คน รวมทั้งสิ้น 31 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แก่ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนทั้ง 9 กองบังคับการตำรวจนครบาลจำนวนทั้งสิ้น 152 คน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

การแสดงความคิดด้านนโยบาย/กฎหมาย/กฎ ระเบียบ บุคลากรจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอว่า ต้องมีการจัดทำระเบียบข้อตกลงกับหน่วยงานในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการบริหารงานบุคคล จะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่มีสายงานที่มีความก้าวหน้าโดยตรง ด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อม ต้องให้ความสำคัญกับสถานที่เกิดเหตุและระบุรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานให้ครบถ้วน ด้านการประสานงานหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านความร่วมมือของประชาชน จะต้องพบปะประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเจตคติที่ดีในความร่วมมือเพื่อป้องกันอาชญากรรมและด้านการใช้วิทยาการในการพิสูจน์หลักฐานจะต้องสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า มีความเห็นด้วยในด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการใช้วิทยาการในการพิสูจน์หลักฐาน มาเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อม อันดับที่ 4

* ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
email: phd_mind@hotmail.com

ได้แก่ ด้านนโยบาย/กฎหมาย/กฎระเบียบ อันดับที่ 5 ได้แก่ ด้านความร่วมมือของประชาชน ขณะที่อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่านายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนทั้ง 9 กองบังคับการตำรวจนครบาลจะมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน แต่การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างด้านความคิดเห็นดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการสืบสวนคดีอาญา

Abstract

The objectives of the research were to study the improvement of the effective criminal investigation model at the Metropolitan Police Bureau and compare the police officers' attitudes on the Bureau's development. These viewpoints were categorized based on the personal background of the population.

The study used integrated research methodology (mixed method). In-depth interviews were conducted with 31 key informants: 11 from the Metropolitan Police Bureau's administrative section, 15 from the criminal justices process section and five experts from the criminology section. The data collection tool was a questionnaire gathered from 152 commissioned officers in nine Metropolitan Police Bureau divisions. The statistics that were used in the data analysis included percentage, mean and standard deviation.

From the in-depth interviews regarding the policies, laws and rules, the viewpoints were as follows:

1. There must be a Memorandum of Understanding (MOU) with the related organization in order to develop a standard database system.
2. Personal administration should help increase morale and inspire officers who directly work in line of the investigation.
3. Regarding scene investigation, the officers must place importance in details, the scene inspection and other circumstances seriously and thoroughly.
4. Regarding coordination, the coordinators should build good relationships with officers from other organizations.
5. Regarding public cooperation, the Royal Thai Police should continuously establish a good relationship with and a positive attitude towards the public to participate in crime prevention.
6. Regarding the sciences of forensics, there should be full support in tools and necessary equipment in order to complete the operation.

The attitude towards the criminal investigation model of the Metropolitan Police Bureau was at a high level overall. When considering each range, the highest level was personal administration and forensic science. The second and the third levels were the inspection at the scene and circumstances. The fourth level

was policy, law and regulation. The fifth level was people's participation, and the lowest satisfactory level was the coordination with related organizations.

Although the commissioned officers in nine divisions varied in background and personality, the hypothesis testing of attitudes showed a mutual approval in the format of the Metropolitan Police Bureau of Criminal Investigation.

Keywords: criminal investigation model

บทนำ

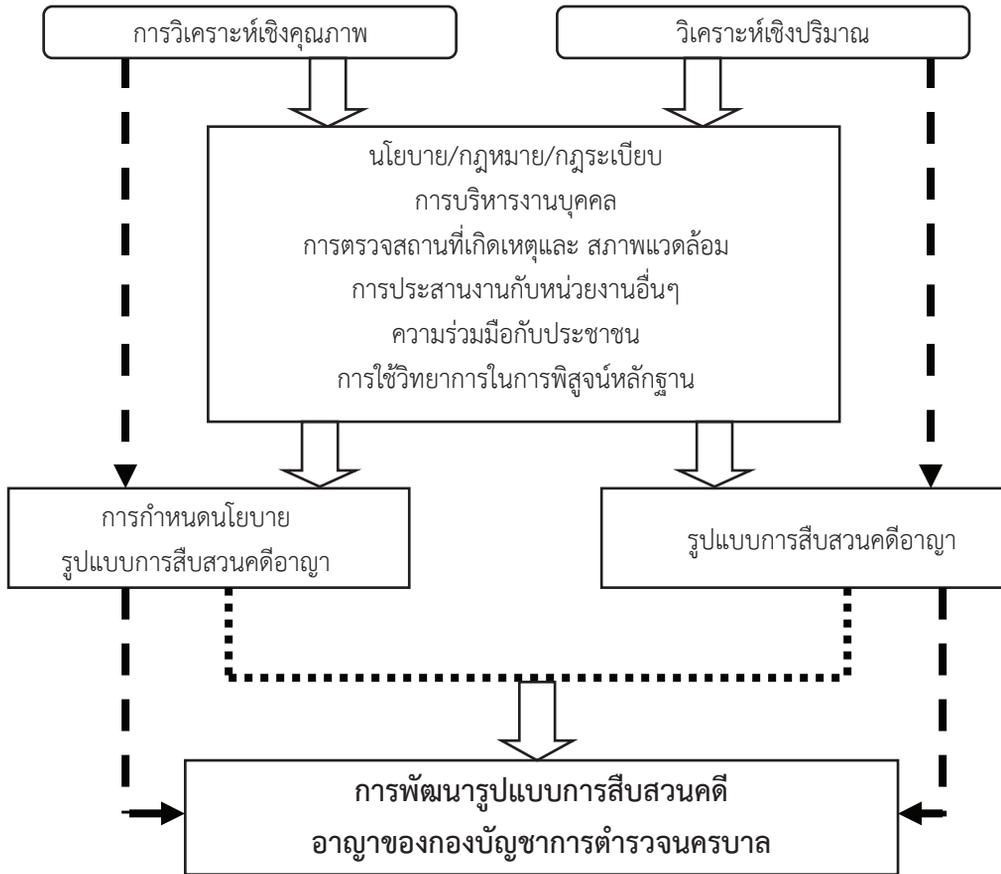
รูปแบบการสืบสวนคดีอาญาปัจจุบัน แม้ว่า จะเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ แต่ปัญหายังคงปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง จึงน่าจะมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญา และศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลให้เกิดประสิทธิภาพ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ทั้งประเด็นในเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย/กฎหมาย/กฎระเบียบ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และในประเด็นเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจ นครบาล ทั้งนี้ การศึกษาจะทำให้เกิดรูปแบบการสืบสวนคดีที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคดีอาญาและด้านการบริหารงานบุคคล

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำแนกตามภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาที่ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดี อาญา โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย กฎหมาย กฎ/ระเบียบ

อิทธิพลด้านนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีผลต่อารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาอย่างมาก โดยสามารถพิจารณาได้จากหลักการสอบสวนและวิวัฒนาการของรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ทั้งเชิงโครงสร้างองค์กร และวิธีการ ลักษณะของการปรับปรุงรูปแบบดังกล่าว กระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา การจัดตั้งกองตำรวจในปี 2480 พระราชบัญญัตินายตำรวจพระราชสำนักแห่งพระมหากษัตริย์ซึ่งทำหน้าที่พิทักษ์รักษาความปลอดภัยภายในพระราชสำนักในปี 2495 และต่อมาได้มีการปรับปรุงกรมตำรวจโดยการแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ เพื่อผลต่อการสืบสวนคดีและการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในปี 2508 ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจภูธร กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการวิจัย และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงานครั้งล่าสุด คือการตราเป็นพระราชบัญญัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปี 2541 และมีผลต่อรูปแบบการทำงานด้านตำรวจซึ่งมีความสอดคล้องต่อสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ

นอกจากนั้นการพิจารณาถึงวิวัฒนาการของรูปแบบการสืบสวนคดีอาญาในต่างประเทศ (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543) ทำให้สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับวิธีการสืบสวนคดีอาญาของไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างองค์กรการสอบสวน การพิจารณาคดีโดยการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้คลี่คลายคดีซึ่งได้แก่ การตรวจลักษณะกายภาพของร่างกาย การพิสูจน์ลายนิ้วมือและการตรวจพิสูจน์เซลล์ของร่างกาย (DNA) เป็นต้น

แนวทางของกระบวนการพิจารณาชี้ขาดคดี กระทำโดยการนำประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา 226 (สุวิชัย ใจหาญ, 2522) มาพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน 3 ประเภทได้แก่ พยานหลักฐานโดยตรง พยานหลักฐานแวดล้อมกรณี และพยานหลักฐานโดยแท้จริง ทั้งนี้ การให้อำนาจการสืบสวนคดีดังกล่าว ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา 16, 17, 132 กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสวนคดีเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาที่สามารถยอมรับได้ในชั้นศาล

ดังนั้น ความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ระหว่าง ตำรวจ อัยการและศาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2537) คือการการปราบปรามจับกุม การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง และการพิพากษาคดี

2. แนวคิดทฤษฎี

ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ให้ความหมายต่อคำว่าอาชญากรรมในเชิงพฤติกรรมมากกว่าเจตนาหรือหรือลักษณะของความผิดซึ่ง สุนนทพิทย จิตสว่าง (2551) ได้สรุปนิยามไว้ภายใต้ทฤษฎีของสำนักมนุษยนิเวศนวิทยา ในแง่มุมต่างๆ โดยพิจารณาตามสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการก่ออาชญากรรม สอดคล้องกับแนวคิดของเดอร์คาร์ท (Durkheim, 1933) โวลส์และเบอร์นาร์ท (Vold & Bernard, 1986) ที่ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม ในขณะที่มาสโลว์ (Fehr, 1983) เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์อาจเปลี่ยนแปลงไปตามพื้นฐานทางสังคม

เมื่อเป็นเรื่องของพฤติกรรม ตำรวจจึงต้องมีพื้นฐานความรู้ด้านพฤติกรรมประกอบอาชญากรรมอย่างลึกซึ้งนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพตามที่พรชัย ชันดี (2553) ได้นำเสนอไว้ สิ่งที่เชื่อมโยงกับการสอบสวนดังกล่าวคือ รูปแบบการพิสูจน์หลักฐานซึ่ง วิริทธิพล มหาพรหม (2549) นำเสนอรูปแบบการพิสูจน์หลักฐานว่าการเก็บรวบรวมหลักฐานต้องตรวจสอบสิ่งต่างๆ อย่างละเอียด และต้องจดจำหรือระลึกถึงสภาพของเหตุการณ์ได้ทั้งหมด

สิ่งสำคัญของการสืบสวนคดีอาญาคือ องค์ประกอบหลักอันได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อเสนอที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว เช่น แนวคิดของชิต นิลพานิช และกุลธนะ ธนาพงศธร (2532) วันรัชช์ มิ่งมณีนาคิน (2531) รีตเตอร์ (Reeder, 1974) โดยเฉพาะคัลด์เวลล์ (Caldwell, 1965) เสนอว่า การมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับประชาชน และการรักษาความสัมพันธ์จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานตำรวจ

ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงาน ได้รับการรองรับแนวทางการสืบสวนคดีอาญาจากนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา 2546 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติว่าด้วยกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา ทั้งนี้ ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานและรูปแบบการดำเนินงานดังกล่าว

จะเห็นว่า แนวคิดทฤษฎีข้างต้นครอบคลุมทั้งกระบวนการของการสืบสวนคดีอาญา เพื่อผลของการสั่งฟ้องและการตัดสินความผิด ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวยังพิจารณาในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่นำมาพิจารณาเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาการสืบสวนและการสอบสวนคดีอาญา เช่น งานของ ศิริประภา รัตตัญญู (2550) ศึกษาเรื่องกระบวนการกระทำความผิดในคดีฆาตกรรมของนักโทษประหาร งานของ วิริทธิพล มหาพรหม (2549) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสืบสวนคดีฆาตกรรมโดยไตร่ตรองไว้ก่อน: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 3 ต่างพบว่า พฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ ประสบการณ์จากเงื่อนไขแวดล้อมทางสังคม

นอกจากนั้น งานศึกษาในประเด็นอื่นยังพิจารณาด้านการบริหารงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา เช่น งานของ ฌณพ งามเนียม (2546) ศึกษาการนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา (Forensic Science Applying in the Criminal Justice Process) งานศึกษาของ พ.ต.ต. พงศธร ปิตุทิพย์ (2545) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจ นครบาล 4 งานของ พรศักดิ์ เลารุจิราลัย (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 งานของ ขาดิชาย ขาดิเวช (2544) ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตร วิทยาการตำรวจและการสืบสวนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ของสำนักงานวิทยาการตำรวจ และงานศึกษาของ ยั่งยืน งามสง่า (2542) ศึกษาเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต่อการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานด้านการสืบสวนของ กองบัญชาการตำรวจนครบาล: ศึกษากรณีกองกำกับการสืบสวนตำรวจนครบาล 1-9

แนวทางการศึกษาข้างต้นจึงครอบคลุมกระบวนการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาทั้งในด้านรูปแบบและด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องและบุคลากรที่ปฏิบัติงานดังกล่าว

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาโดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา กฎหมาย บทความ วารสาร เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบและการพัฒนาการสืบสวนคดีอาญา โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบของการสืบสวนคดีอาญา ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่ง เป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์เชิงลึกจะกระทำต่อกลุ่มประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นผู้บริหารของ กองบัญชาการตำรวจนครบาลจำนวน 11 คน และบุคคลในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญด้าน อาชญวิทยา จำนวน 5 คนรวมทั้งสิ้น 31 คน การสำรวจความคิดเห็นจะกระทำกับนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรในสังกัด กองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล 1-9 จำนวนทั้งสิ้น 153 คนโดยแบ่งเป็นกองกำกับการที่ 1-2 และ 4-9 กองกำกับการละ 17 คน และกองกำกับการที่ 3 จำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น 153 คน ทั้งนี้ ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งจัดบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ระบุประเด็นสภาพปัญหา และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ใช้วิธีการอธิบายผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาให้มีความหมายตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ทั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า

1.1 รูปแบบการสืบสวนคดีอาญาในปัจจุบันขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ของการประกอบอาชญากรรมที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน สถานที่ของแต่ละชุมชนซึ่งจะมีความแตกต่างกันของการเกิดอาชญากรรม ทั้งในมิติด้านปริมาณ ประเภทและความรุนแรง เนื่องจากความแตกต่างหลากหลายด้านสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความผูกพันทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ ตำรวจในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการรักษาระเบียบและความปลอดภัยในสังคม จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นที่ในการวิเคราะห์อาชญากรรม เพื่อทำความเข้าใจแนวโน้มหรือทิศทาง ตลอดจนรูปแบบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ต่างๆ

1.2 รูปแบบการสืบสวนคดีอาญาด้านต่างๆ นโยบาย/กฎหมาย/กฎระเบียบ ซึ่งกระทำโดยการสำรวจความต้องการของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรต่อหน้าที่สืบสวนคดีอาชญากรรม พบว่า ความคิดเห็น ส่วนใหญ่ต้องการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดระเบียบข้อตกลง (MOU) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการสืบสวน เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการสืบสวนที่รวดเร็ว และต้องการให้มีระเบียบการใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานการสืบสวนโดยเฉพาะ เพื่อสามารถเบิกจ่ายได้โดยตรงอย่างสะดวกรวดเร็ว รวมถึงมีความเห็นว่าการระเบียบและขั้นตอนในการสืบสวนต้องมีความคล่องตัว โดยลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำงานสืบสวนล่าช้า และไม่ขัดต่อกฎหมาย

นอกจากนี้ ยังมีความต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงต้องการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระเบียบที่เปิดโอกาสให้มีการจัดจ้างหน่วยงานภาคเอกชนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อสนับสนุนข้อมูลในการสืบสวนคดีสำคัญ รวมถึงต้องการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการออกหมายค้น หมายจับ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการของสถานีตำรวจนครบาลเพื่อรับผิดชอบคดีสำคัญ โดยไม่ต้องรอการขออนุมัติจากศาล

1.3 การบริหารงานบุคคลของฝ่ายสืบสวน (Personal Management) นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรโดยส่วนใหญ่ ต้องการให้ผู้บังคับบัญชาสร้างขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน โดยให้สายงานสืบสวนมีความก้าวหน้าในสายงานโดยตรงและทัดเทียมกับสายงานอื่น และเงินเดือนและสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจะต้องได้รับการปรับให้มีอัตราสูงขึ้น รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อดำเนินการ

กับอาชญากรยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังต้องการให้หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจเน้นองค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากลในการสืบสวนคดีอาญา โดยนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาบรรจุไว้ในหลักสูตรและแยกเป็นหมวดวิชาอย่างชัดเจน ส่วนในด้านของการพัฒนาศักยภาพจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการแสวงหาข้อมูลของอาชญากรที่เป็นระบบ และจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสืบสวนที่มีคุณภาพสูงในระดับสากล

1.4 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อม ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนโดยส่วนใหญ่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุอย่างครบถ้วน ในการจัดทำแผนที่ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ และการใช้เวลาเดินทางไปสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการบันทึกข้อมูลโดยละเอียด การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่อยู่บริเวณสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การตรวจยึดวัตถุพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุและการเก็บรักษาวัตถุพยานต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องรักษาสภาพที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด รวมถึงต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนต้องเป็นเจ้าของพื้นที่เกิดเหตุเพื่อสามารถเก็บข้อมูลรายละเอียดได้อย่างต่อเนื่อง

1.5 การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนส่วนใหญ่ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน เกิดความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการเชื่อมความสัมพันธ์ด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ ระหว่างหน่วยงาน

1.6 ความร่วมมือของประชาชน ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเห็นว่า ต้องลงพื้นที่พบปะประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการสืบสวน และจะต้องสร้างเครือข่ายกับประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ประชาชนแจ้งเบาะแสของ อาชญากรและป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจะต้องมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงการทำงาน นโยบายและการขอความร่วมมือกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

1.7 การใช้วิทยาการในการพิสูจน์หลักฐาน ในการพิสูจน์หลักฐาน ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนส่วนใหญ่ต้องการให้การสืบสวนได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนและทันสมัย การสืบสวนต้องใช้เทคโนโลยีและความเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงการสืบสวนต้องเน้นองค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากล และนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

2. ผลการสมมติฐานพบว่า นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ทำหน้าที่สืบสวนทั้ง 9 กองบังคับการตำรวจนครบาลที่มีลักษณะส่วนบุคคล แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ การทดสอบสมมติฐานดังกล่าวได้ทำการทดสอบในประเด็นต่างๆ 6 ประเด็นคือ

2.1 ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

2.4 ตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนคดีอาญาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

2.5 ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

2.6 ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ด้านการสืบสวนคดีอาญาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาข้างต้นทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสืบสวนคดีอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (Investigation Model) ทั้งนี้ ปัจจัยต่างๆในการพัฒนารูปแบบดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ จากระดับสูงสู่ระดับล่างมีดังนี้

I = Inspiration การสร้างขวัญและกำลังใจที่ดี ดูแลเอาใจใส่เรื่องเงินเดือนและสวัสดิการและส่งเสริมให้ความก้าวหน้าในสายงานทัดเทียมกับสายงานอื่น

N = Neutral การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยมีความเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

V = Victim การใช้เทคโนโลยีและความเป็นวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนเพื่อพิสูจน์ผลการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม

E = Equipment การได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนและทันสมัย

S = Standard องค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากลและนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างถูกต้อง และเป็นระบบ

T = Teamwork การทำงานต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานทุกหน่วย โดยทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

I = Information Base การพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

G = Goal เป้าหมายของการพัฒนารูปแบบการสืบสวนโดยกลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบข้อผิดพลาดและแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

A = Area การเป็นเจ้าของพื้นที่เกิดเหตุ และการเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วทันเวลา เพื่อทำการบันทึกข้อมูลโดยละเอียด

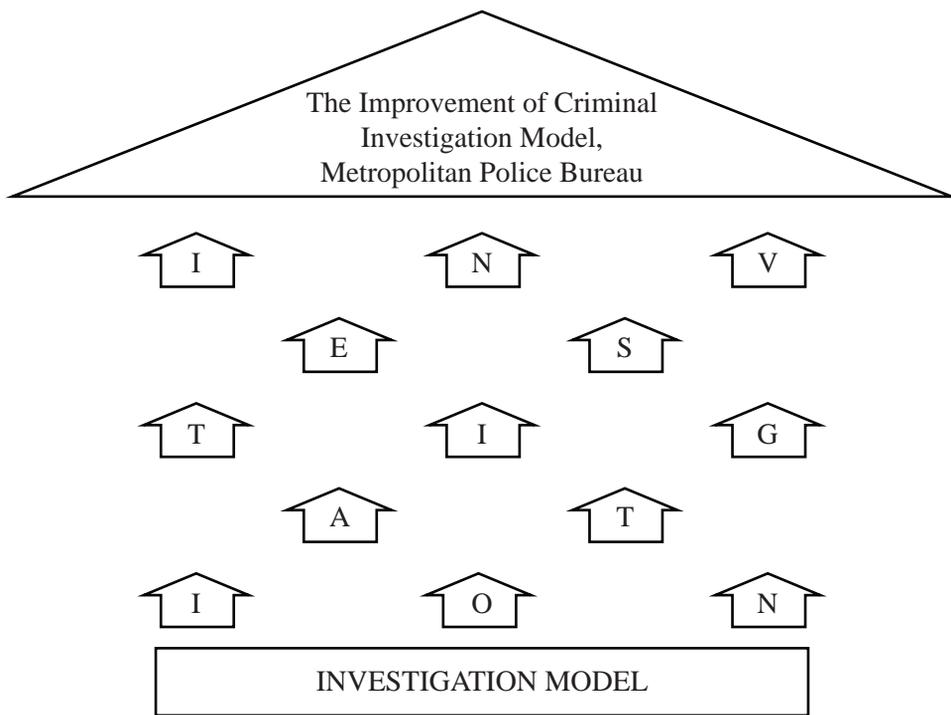
T = Technology การพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรับมือกับอาชญากรยุคใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีประกอบอาชญากรรม

I = Inspection การตรวจสอบโดยละเอียดในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุอย่างครบถ้วน

O = Original ประสิทธิภาพของการตรวจยึดวัตถุพยาน หลักฐานในที่เกิดเหตุและการเก็บรักษาวัตถุพยาน โดยสามารถรักษาสภาพที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด

N = Network การสร้างเครือข่ายในการสืบสวนสอบสวนในกลุ่มประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ประชาชนแจ้งเบาะแสของอาชญากรและการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการสืบสวนคดีอาญาที่พัฒนาขึ้นสามารถเขียนเป็นตัวแบบได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบการสืบสวนคดีอาญา (Investigation Model)

ข้อเสนอแนะ

1. การทำให้ความชัดเจนของนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบ ในด้านต่างๆ การให้ความสำคัญต่องานบริหารบุคคล ตามแนวคิดที่นำเสนอ นอกจากจะทำให้การปฏิบัติงานด้านการสืบสวนคดีอาญามี ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสามารถเปลี่ยนค่านิยมการทุจริตในหน้าที่ได้อีกด้วย
2. การสร้างสัมพันธ์ภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของประชาชน และวิทยาการที่ก้าวหน้าเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานคดีอาญา
3. ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนารูปแบบข้างต้นในประเด็นอื่นๆ รวมถึงการเจาะลึกในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้านให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คงเดช ชูศรี. (2530). *การวางแผนและอำนวยการสืบสวน*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนชัย.
- จตุพร บานชื่น. (2533). *กิจการตำรวจไทย*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติชาย ชาติเวช. (2544). *การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรวิทยาการตำรวจและการสืบสวนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ของสำนักงานวิทยาการตำรวจ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชิต นิลพานิช และกุลชน ธนาพงศธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้านหน่วยที่ 8* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ตำรวจแห่งชาติ, สำนักงาน. (2537). *คู่มือตำรวจ หลักสูตรการสืบสวน*. กรุงเทพฯ: ตำรวจ.
- ณภพ งามเนียม. (2546). *การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- ประเทือง ธนียผล. (2544). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2536). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญวิทยา*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- ปรีชา ธิมามนตรี และคณะ. (2546). *การบรรยายหลักสูตรสืบสวน ภ.4*. ขอนแก่น.
- ผุสสดี สัตยมานะ. (2541). *การบริหารรัฐกิจ*. กรุงเทพฯ: มงคล.
- พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิตะนีละบุตร และอัศวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). *ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: บั๊คเนท.
- พรชัย ชันดี. (2553). *ทฤษฎีอาชญวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สุเนตรฟิล์ม.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 30. (2456). *กรุงเทพมหานครในพระบรมมหาราชวัง*. กรุงเทพมหานคร.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2529). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- วิริทธิพล มหาพรหม. (2549). ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสืบสวนคดีฆาตกรรมโดยไตร่ตรองไว้ก่อน: ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วิสุทธิ กิตติวัฒน์. (2528). แนวความคิดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ศิริประภา รัตตัญญู. (2550). กระบวนการสู่การกระทำผิดในคดีฆาตกรรมของนักโทษประหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมยศ นาวิการ. (2531). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สง่า ดวงอัมพร. (2521). การสืบสวนและสอบสวน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดสงวน สุธีสร. (2547). อาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- สุพจน์ ณ บางช้าง. (2548). กระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2551). อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา. เอกสารประกอบการบรรยาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล อินคา. (2530). ประวัติกรรมตำรวจไทย. ในเอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรนายร้อยตำรวจ. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สุวัฒน์ชัย ใจหาญ. (2522). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพฯ: พระนคร.
- สุวรรณ สุวรรณเวช. (2532). ประวัติและวิวัฒนาการของตำรวจไทย. กรุงเทพฯ: ตำรวจ.
- โสภา ชูพิกุลชัย ขปิลมันน์. (2537). บุคลิกภาพ และพัฒนาการ: แนวโน้มสู่การมีพฤติกรรมปกติหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน.
- อรรถนพ กริเงิน (2537). หลักการสืบสวนคดีอาญาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- เอก อังศานนท์. (2547). การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัศวิน ขวัญเมือง และคณะ. (2548). การบรรยายหลักสูตรสืบสวน ภ.4. ขอนแก่น.
- Caldwell, R. G. (1965). *Criminology*. New York: The Ronald Press Company.
- Chapin, F. S. (1977). Social Participation and Social Intelligence, in Delbert, M. *Handbook of Research Design and Social Measurement* (3rded). New York: Longman.
- Durkheim, Emile. (1933). *The Division of Labor in Society*. New York: Macmillan.
- Fehr, L. A. (1983). *Introduction to Personality*. New York: Macmillan Publishing Co.
- Garafalo, Raffaele. (1947). *The Psychoanalytic Approach to Juvenile Delinquency*. London: Kegan Paul.
- Maslow, Abraham. (1970). *Motivation and Personality* (2nded). New York: Harper and Row, Publ.
- Reeder. (1974). *Social Participation*. Boston: Little Brown and Company.
- Taylor, Ian. (1975). *Crime, Punishment, and Deterrence*. Disevier, New York: National Academic of Science.
- Vold, G. B. & Thomas J. B. (1986). *Theoretical Criminology* (3rded). New York: Oxford University Press.

- White, A. (1982). *Why Community Participation? A Discussion of the Agreement go, Community Participation Current Issue and Lesson Learned*. United Nation Children's fund.
- Reeder. (1974). *Social Participation*. Boston: Little Brown and Company. Royal Thai Police, Office. (2553). *Criminal Statistics of Metropolitan Police Bureau Year 2010* [Online]. Available: http://statistic.police.go.th/dn_main.htm [2010, December 11].
- Vold, G.B. & Thomas J.B. (1986). *Theoretical Criminology*. (3rded). New York: Oxford University Press.
- White, A. (1982). *Why Community Participation? A Discussion of the Agreement Go, Community Participation Current Issue and Lesson Learned*. United Nation Children's Fund.

ผู้เขียน

นายภูชิต มหาพรหม

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

email: phd_mind@hotmail.com